

TP,AH/ah

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ

Kirjaamo

kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Dnro YM036:00/2007

Lausuntopyyntö: Työryhmän ehdotus jätelaiksi ja laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta

EKOKEM-KONSERNIN LAUSUNTO

Kiitämme mahdollisuudesta jättää lausunto työryhmän ehdotuksesta jätelaiksi ja laiksi ympäristönsuojelun muuttamiseksi. Jätelaki tulee luomaan kehykset Suomen jätehuollon kehitykselle seuraavalle aikajaksolle, jonka tavoitteena on viedä Suomi muiden EU-maiden mukana kohti kierrätysyhteiskuntaa. Toimivan, ymmärrettävän ja tehokkaita ohjauskeinoja tarjoavan lainsäädännön laatiminen on haastavaa. Työryhmä on tehnyt valmistelussa suuren työn, kuunnellut valtavan joukon asiantuntijoita, teettänyt selvityksiä päätöksenteon tueksi ja saanut näin koko jätehuollon kentän osallistumaan tähän valmisteluun. Toivottavasti jatkovalmistelu sujuu vielä niin, että saamme käyttöömmme toimivan työkalun, joka aidosti ohjaa Suomen jätehuoltoa kohti jätedirektiivin tavoitteita.

1. Tiivistelmä**Hyödynnettävät jätteet pois kaatopaikoilta**

Jätelain tavoitteiden mukaisesti Suomessa ensisijainen jätehuollon toimenpide on saada hyödynnettävät jätteet pois kaatopaikoilta materiaali-kierrätykseen ja energiahyödyntämiseen. Tämän vuoksi Suomen jätelainsäädäntö tarvitsee säädöksen, jossa kielletään biohajoavan ja energiahyödynnettävän jätteen kaatopaikkasijoitus. Toivomme, että tämä säädös saadaan voimaan samanaikaisesti uuden jätelain voimaantulon myötä.

Hyödyntäminen edellyttää suuria ja vakaita jätevirtoja

Jotta direktiivin asettamiin yhdyskuntajätteiden hyödyntämistavoitteisiin päästään, on maahan saatava lisää lajittelulaitoksia ja jätevoimaloita. Vain suurien, tasaisten ja kaikissa markkinatilanteissa taattujen jätevirtojen hallinta antaa edellytykset kannattaville jätteen hyödyntämis- ja käsittelyinvestoinneille. Tämän vuoksi parhaiten yhteisön tavoitteiden mukaista yhdyskuntien jätehuoltoa edistää sellainen malli, jossa kunnan määräysvallassa ovat kotitalouksien ja julkisen toiminnan yhdyskuntajätteet sekä näissä syntyvien pakkausjätteiden se osa, joka on nykyisinkin kunnan vastuulla. Energiahyödynnettävien pakkausjätteiden kerääminen kunnan järjestämän jätehuollon yhteydessä on sekä

EKOKEM OY AB

PL 181, Kuulojankatu 1
11101 Riihimäki
Puh. 010 7551 000
Faksi 010 7551 300Nordea 207018-62555
Handelsbanken 313130-01070309
OP 539602-17606
Sampo Pankki 800012-1730984Knrro 275.359
Kotipaikka Riihimäki
Y-tunnus 0350017-4

tuottajille että kuluttajille kustannuksiltaan edullisin ja ympäristön kannalta myönteisin ratkaisu.

Energiana hyödyntämiseksi luokittelu ei saa olla tekniikasta riippuvaista

Vaarallisten jätteiden/ongelmajätteiden polttaminen siihen erikoistuneessa polttolaitoksessa siten, että energia otetaan talteen ja hyödynnetään, tulisi myös luokitella hyödyntämiseksi. Jos näin ei ole, ohjautuvat jätteiden ensisijaisuusperiaatetta noudattaen vaaralliset jätteet/ongelmajätteet poltettavaksi yhdyskuntajätteen polttolaitoksiin tai rinnakkaispolttolaitoksiin, jossa käsittely luokitellaan hyödyntämiseksi. Tämä ei ole ympäristömyönteinen ratkaisu.

Uudet luokittelutavat ja käsitteet hallitusti käyttöön

Jätelakiehdotus esittelee uusia luokitteluja materiaaleille ennen niiden jätteeksi tuloa tai sen jälkeen. Sivutuotteiden ja jätteeksi luokittelun päättymisen määrittelyssä on huolehdittava siitä, että turvallisuuden ja ympäristönsuojelun taso säilyy kaikissa vaiheissa. Uudet määrittelyt eivät saa muodostaa porsaanreikiä, joiden avulla näennäisellä käsittelyllä tai termin muutoksella jätteet siirtyvät kevyemmän lainsäädännön piiriin.

Ongelmajätteen termin muuttaminen vaaralliseksi jätteeksi on mielestämme kannatettavaa.

Vaaralliset jätteet pidettävä erillään

Vaaralliset jätteen on pidettävä tiukasti erillään hyödynnettävistä materiaalivirroista ja vääränlainen sekoittaminen estettävä, jotta varmistetaan kierrätysyhteiskunnan turvallisuus. Ehdotamme, että vaarallisen jätteen sekoittamiskieltoa täsmennetään laissa edelleen. Vaarallisten jätteiden päästäminen ympäristöön on perusteltua yksiselitteisesti kieltää jätelaissa.

2. Tarkempia kannanottoja joihinkin jätelakiehdotuksen keskeisiin kohtiin

2.1 Jätteen määritelmä

Jätteen määritelmää on tarkennettu jätedirektiivin mukaisesti siten, että on määritetty milloin prosessissa voi syntyä sivutuotetta jätteen sijaan ja milloin jäte voi hyödyntämistoimien jälkeen lakata olemasta jätettä. Kierrätysyhteiskuntaan pyrkimisen kannalta näiden rajapintojen tarkempi määrittely onkin ensiarvoisen tärkeää.

Tiukalla jätelainsäädännöllä pyritään estämään jätteiden aiheuttamat haitat terveydelle ja ympäristölle. Jatkossa on tarkkaan pidettävä huoli siitä, että sama turvallisuustaso säilyy, vaikka jätteet siirtyisivätkin pois jätetekategoriasta. Turvallisuus saattaa huonontua, jos sivutuote tai jätteestä valmistettu tuote poistuu jätelainsäädännön piiristä eikä vastaavaa tuotelainsäädäntöä ole olemassa tai se

ei ota huomioon jätteperäisiä materiaaleja. Sivutuotteen ja jätteeksi luokittelun päättymisen kriteeristön neljännen kohdan täyttymisen edellytyksenä tulisikin olla se, että tuotelainsäädäntö ja muu normisto ottaa huomioon materiaalin mahdollisen jätteperäisen historian. Tämä tulisi lisätä vähintäänkin lain kohdan perusteluihin.

Sekä sivutuotteen että jätteeksi luokittelun päättymisen tulisi perustua tarkempiin kriteereihin, jotka voivat perustua komission vastaaviin ohjeistuksiin ja jotka on saatettu voimaan valtioneuvoston asetuksella. Jos päätökset materiaalien luokittelemisesta jäävät ainoastaan ympäristölupaviranomaisten harkittavaksi ja päätettäväksi, voi luokittelun alkuperäinen ympäristömyötävyyteen tähtäävä tavoite hämärtyä ja uudelleenluokittelun avulla voidaan materiaaleja siirtää ympäristövaatimuksiltaan kevyempien käsittelyjen piiriin. Jätteitä, jotka päätyvät polttoon tai maantäyttöön, ei tulisi koskaan luokitella uudelleen, sillä tällöin kyseessä on selvästi pyrkimys päästä keveimpien ympäristövaatimusten piiriin. Uudelleenluokitteluun on myös syytä suhtautua varauksellisesti siinä tapauksessa, jos materiaali-jakeet on tarkoitus siirtää pois maasta tai yhteisön ulkopuolisiin maihin.

Koostumukseltaan vaarallisia jätteitä muistuttavien sivutuotteiden laadunvalvonnalle ei nykyisin ole resursseja eikä mekanismeja. Jos tilanne jää tällaiseksi, siitä syntyy uusia vuotokohtia tuoteturvallisuuteen ja myös siihen ympäristönsuojelun tasoon, joka on saavutettu hyvän vaarallisten jätteiden jätahuollon tuloksena.

2.2 Muut määritelmät

Jätelakiehdotus tuo käyttöön sekä uusia termejä että vanhojen termien uusia määritelmiä. Tämä asettaa haasteita tiedottamiselle ja koulutukselle sekä tietoa-aineistojen päivittämiselle uusien termien mukaiseksi. Vanhojen termien käytöstä tulee luopua viranomaiskäytössä ja – ohjeistuksissa. Toivottavasti myös tähän työhön osoitetaan resursseja lainsäädännön voimaantulon yhteydessä.

Vaarallinen jäte

”Vaarallinen jäte” on hyvä termi kuvaamaan nykyisiä ongelmajätteitä. Jätteiden vaarallisuus ei ole hävinnyt mihinkään, mutta niiden käsittely ei enää nykyään ongelmallista: kaikille vaarallisille jätteille löytyy ympäristömyötävien käsittelyratkaisu. Termi on myös rinnakkainen kemikaalilainsäädännön termin ”vaarallinen aine ja valmiste” kanssa. Kemikaalithan muodostavat vaarallisista jätteistä hyvin huomattavan osan.

Yhdyskuntajäte, asumisessa syntyvä jäte ja sekalainen yhdyskuntajäte

Näiden termien käyttö on ollut hyvin kirjavaa ja niiden yksiselitteinen määritteleminen on hankalaa. Määrittelyjä voisi selventää käyttämällä apuna mm. jäteluettelon jäteluokkia.

Uudelleenkäyttö, uudelleenkäytön valmistelu, kierrätys, hyödyntäminen, loppukäsittely, käsittely

Näitä termejä on määritelty uudelleen jätedirektiivin mukaisesti. Jätelaissa olisi tuotava selvemmin esille ne termit, jotka koskevat tuotteita ja materiaaleja ennen jätestatusta (jätteen määrän ja haitallisuuden vähentäminen, uudelleenkäyttö). Samoin olisi hyödyllistä esittää jätteitä koskevat termit loogisemmassa järjestyksessä, siten että käy selvästi ilmi, että hyödyntäminen on yleistermi, johon sisältyvät sekä kierrätys että muu hyödyntäminen, kuten energiahyödyntäminen.

Lakiehdotuksen mukaan vaarallisten jätteiden polttaminen siihen erikoistuneessa polttolaitoksessa luokitellaan loppukäsittelyksi, vaikka poltossa syntyvä energia otettaisiin talteen ja hyödynnettäisiin. Sen sijaan vaarallisten jätteiden polttaminen jätevoimaloissa, tavanomaisissa voimaloissa ja teollisuusprosesseissa olisi energiana hyödyntämiseksi luokiteltavaa. Jätteiden polttokapasiteetin kasvun myötä tämä tulee johtamaan, ja itse asiassa jätteiden ensisijaisuusperiaatetta noudattaen tulisikin johtaa, siihen tilanteeseen, että mahdollisimman suuri osa vaarallisista jätteistä ohjautuu poltettavaksi muualle kuin niille erityisesti suunniteltuun rumpu-uunipolttoon. Tämä ei ole ympäristömyönteinen ratkaisu. Siksi myös sellainen vaarallisten jätteiden erikoispoltto, jossa jätteen sisältämä energia voidaan tehokkaasti hyödyntää, tulee luokitella hyödyntämistoimeksi. Hyödyntämisen kriteerin ei tule olla tekniikkaan tai tiettyyn laitokseen sidottu, vaan siihen, että annetut hyödyntämiskriteerit täyttyvät.

Jos kuitenkin vaarallisten jätteiden käsittely polttamalla siihen erikoistuneessa polttolaitoksessa luokitellaan aina loppukäsittelyksi, tulee se luokitella samalla tavoin myös silloin, kun vaarallinen jäte poltetaan jätevoimalassa, tavallisessa voimalaitoksessa tai jossain teollisuusprosessissa, kuten sementtiuunissa.

Sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteveroa koskevassa laissa (1260/1996) sekä jätteistä valmistettuja polttoaineita koskevissa SFS-standardissa ja EN-standardien käännöksissä tulee muuttaa nykyisin käytössä oleva termi ”kierrätyspolttoaine”, sillä jätteiden energiahyödyntäminen ei ole uuden jätelain myötä ole enää kierrätystä. Tilalle ehdotamme neutraalia termiä ”jäteperäinen polttoaine”.

2.3 Ensisijaisuusjärjestys

Jätelain eräänä tavoitteena oli vahvistaa jätehierarkian noudattamista. Ehdotuksesta ei täysin selviä se, miten ensisijaisuusperiaatetta aiotaan käytännössä soveltaa siten, että se aidosti ohjaisi jätehuoltoa kohti kierrätysyhteiskuntaa.

Ensisijaisuusjärjestyksen noudattamisessa ja siitä poikkeamisessa esitetään käytettäväksi elinkaari- ja muita vaikutusarviointoja. Näissä arvioissa on noudatettava yleisesti hyväksyttyjä tutkimusmenetelmiä ja todentamismenetelmiä, jotta tuloksia voidaan käyttää luotettavasti.

Käsittelyn luokittelumiseksi tulee ottaa käyttöön komission laatimia ohjeita vähimmäisvaatimuksista, jotta voidaan estää näennäishyödyntäminen. Hankaluuksia tuottavat tilanteet, joissa jäte vastaanotetaan kierrätettäväksi, mutta todellisuudessa vain pieni osa päätyy kierrätykseen ja suurin osa vaikkapa kaatopaikalle. Kierrätykseksi tai hyödyntämiseksi luokittelu tulisi tehdä vasta toteutuneen käsittelyn perusteella.

Ensisijaisuusjärjestyksen tavoitteet voivat olla vaikeasti toteutettavissa, jos toiminta ei ole taloudellisesti kiinnostavaa ja kannattavaa. Juuri koetun laman myötä nähtiin, että nykyiseen jätelakiin sisältyvällä jätehierarkialla ei ollut mitään ohjaavaa vaikutusta siihen, että kierrätysmateriaaleja olisi saatu kierrätykseen maailmanmarkkinahintojen romahdettua.

2.4 Selvilläolo, jätteiden erillään pitäminen ja vaarallisten jätteiden sekoittamiskielto

Selvilläoloon ja kirjanpitoon liittyvät velvollisuudet on hyvin määritelty jätelakiehdotuksessa. Ensiarvoisen tärkeää lain kannalta on sen valvonta; hyväkään laki ei toimi, jos valvontaa ei ole. Esille tulleet jäterikokset eivät ole tulleet ilmi jätelakikirjanpidon tarkastuksen ansiosta vaan muuta kautta. Tätä välinettä ei ole käytetty selvienkään ympäristörikkomusten selvittämisessä, kuten jäteöljyn polttaminen pienissä öljypolttimissa.

Vaarallisen jätteen siirtojen seuraaminen vaikeutuu niissä tilanteissa, kun jätteriä yhdistellään ja mahdollisesti käsitellään ja käsittelystä syntyvät jättejakeet ohjautuvat eri paikkoihin. Tässä vaiheessa on vaarana se, että sekoittaminen johtaa vaarallisen ominaisuuden "häviämiseen", joko tarkoituksella tai tahallaan.

Vaarallisten jätteiden tunnistaminen jätevirroista tulee olla myös osa selvilläolovelvollisuutta niin jätteen tuottajalla kuin jätteen käsittelijälläkin. Haasteita tässä on mm. rinnakkaispolttoon jäteperäistä polttoainetta valmistettaessa. Eri-tyisesti purku- ja saneerausjätteissä saattaa olla monia haitta-aineita ja jopa vaarallisiksi luokiteltavia jättejakeita. Nämä alun perin vaarallisiksi jätteiksi luokitellut jätteet voivat, joko tahallisesti tai tahattomasti, laimentua muuhun jätevirtaan, eikä niitä voida enää tunnistaa valmista polttoainetta analysoimalla. Vaarallisia aineita ja komponentteja sisältävien jättejakeiden käsittelyketjut tulisi tunnistaa ja varmistaa se, että vaarallisen jätteen luokitus säilyy jätemateriaalissa sen koko käsittelyketjun ajan.

Ehdotamme, että vaarallisen jätteen sekoittamiskielto kirjoitetaan seuraavaan muotoon:

Vaarallista jätettä ei saa laimentaa tai muulla tavoin sekoittaa lajiltaan tai laadultaan erilaiseen jätteeseen tai muuhun aineeseen siten, että sekoittamisen seurauksena syntynyt jäte muuttuu luokituksestaan tai se voidaan käsitellä ympäristövaatimuksiltaan niukemmin säädellyllä tavalla kuin alkuperäinen jäte. Vaarallisia jätteitä ei saa pienissäkään määrin päästää vesistöihin tai viemäriin, haihduttaa ilmaan tai päästää maaperään.

Näin voitaisiin estää sellainen vaarallisten jätteiden ja muiden jätteiden sekoittaminen, jonka seurauksena esimerkiksi vaarallinen jäte luokitellaan tavanomaiseksi jätteeksi, kaatopaikalle kelpaamaton jäte saadaan kaatopaikkakelpoiseksi tai jäte voidaan polttaa rinnakkaispolttolaitoksessa korkealämpötilapolton sijaan. On myös tärkeä kieltää laissa yksiselitteisesti vaarallisten jätteiden ympäristöön päästäminen. Viime aikoina on alkanut esiintyä nykyisenkin jätelain vastaisia käsittelyohjeita vaarallisille jätteille, alla esimerkkejä:

- maalien liuottimet voi haihduttaa ilmaan ja jäljelle jääneet kuivat maalit purkkeineen toimitetaan kaatopaikalle
- laboratoriossa voidaan pienet määrät liuottimia kaataa viemäriin, koska ne eivät haittaa vedenpuhdistamon toimintaa

2.5 Kunnan järjestämä jätehuolto

Kannatamme asumisessa syntyvän jätteen jätehuollon järjestämisessä pääosin jo edellisessä jätelain muutoksessa ns. PESÄ-työryhmän luomaa mallia. Nyt esitetyllä jätelain muutosehdotuksella mielestämme selvennetään julkisen toiminnan rajapintoja ja tätä myöten tarkennetaan työnjakoa.

Jotta direktiivin asettamiin yhdyskuntajätteiden hyödyntämistavoitteisiin päästään, on maahan saatava lisää lajittelulaitoksia ja jätevoimaloita. Vain suurien, tasaisten ja kaikissa markkinatilanteissa taattujen jätevirtojen hallinta antaa edellytykset kannattaville jätteen hyödyntämis- ja käsittelyinvestoinneille. Jos jätelaki antaa mahdollisuuden vain parhaiden jätėjakeiden poimimiseen markkinatalouteen näennäisesti perustuen, harvaan asutun maan jätevirrat hajautuvat liian monen toimijan käsiin. Kuntien hoidettavaksi jää tällöin vain vähäarvoisin ja huomattavia kustannuksia aiheuttava jäännös.

Tämän vuoksi parhaiten yhteisön tavoitteiden mukaista yhdyskuntien jätehuoltoa edistää sellainen malli, jossa kunnan määräysvallassa ovat kotitalouksien ja julkisen toiminnan yhdyskuntajätteet sekä näissä syntyvien pakkausjätteiden se osa, joka on nykyisinkin kunnan vastuulla.

2.6 Jätteiden kuljetus

Asumisessa syntyvien jätteiden kuljetusjärjestelmää valittaessa tulee ottaa huomioon ensisijaisesti jätehuollon toimivuus, ympäristömyönteisyys ja kustannustehokkuus. Kuljetusten tulee hoitua kaikissa markkinatilanteissa ja kaikilla alueilla, myös haja-asutusalueilla. Jos kiinteistöjen haltijat saavat itse hankkia jätekuljetuspalvelut, on otettava huomioon myös ihmisten erilaiset valmiudet hoitaa tällaisia asioita. Kuljetusten hoitamatta jättäminen johtaa nopeasti terveys- ja ympäristöhaittoihin ja kustannuksia aiheuttavaan viranomaisen puuttumiseen.

Selkeyden vuoksi ja yllä olevien argumenttien perusteella puollamme työryhmän esittämää kuljetusvaihtoehtoa 1, jossa kunta järjestää aina tavanomaisen jätteen kuljetuksen keskitetysti. Jos kuitenkin päädytään vaihtoehtoon 2, tulee

muiden seikkojen lisäksi varmistaa, että myös kiinteistöjen järjestämän kuljetusten jätteet päätyvät oikeaan, kunnan osoittamaan paikkaan, eikä välillä tahdu jätteiden vaihtoa tai sekoittumista.

2.7 Tuottajavastuu

Tuottajavastuujärjestelmän tarkoituksena on siirtää tuotteiden jätehuoltovastuu tuottajille ja tätä kautta vaikuttaa jätteiden syntyyn ehkäisevästi. Pakkausjätteiden tuottajavastuu on ongelmallinen, sillä pakkaukset eivät ole itsenäisiä tuotteita ja jättejakeena pakkausjäte on erittäin epähomogeeninen, sekä laadultaan että likaisuusasteiltaan.

Kotitalouksissa syntyvien, panttijärjestelmien ja muiden erilliskeräysten ulkopuolella olevien pakkausten kerääminen on järkevintä tehdä kiinteistökohtaisesti, muun asumisjätteen jätehuollon yhteydessä. Likaisille, monista erilaisista materiaaleista ja laaduista koostuville sekalaisille pakkauksille ei löydy kaupallisia, käytännössä toimivia erottelulaitteistoja, joilla saataisiin eroon kierrätettäväksi kelpaavia materiaali-jakeita. Energiana hyödyntäminen on tällöin ensisijaisuusjärjestyksen mukainen käsittelytapa näille jätteille.

Kotitalousjätteiden energiahyödyntämiseen tähtäävää laitosverkkoa ollaan parhaillaan kehittämässä Suomessa. Kiinteistökohtaisella keräyksellä myös kierrätykseen kelpaamattomat pakkausjätteet saadaan kiinteistöltä muun energiana hyödynnettävän jätteen mukana ensisijaisuusjärjestyksen mukaiseen käsittelyyn. Tuottajien oman, erillisen energiahyödynnettävän pakkausjätteen keräysverkoston luominen olisi resurssien ja luonnonvarojen tuhlausta. Sen sijaan tuottajien tulisi keskittyä kierrätysratkaisujen kehittämiseen ja näihin sopivien jättejakeiden erilliskeräykseen.

Kaksinkertaiset maksut pakkausten jätehuollosta voidaan välttää sillä, että pakkausten tuottajien keräämillä hyötykäyttömaksuilla kustannetaan osa kuntien keräämien pakkausjätteiden hyödyntämisestä. Näin ne kunnat, joissa asumisesta syntyvä jäte hyödynnetään energiana, voisivat saada pakkausjätettä vastaavasta osuudesta sovittavan korvauksen tuottajayhteisöiltä. Tämä olisi ympäristömyötäisin ja niin tuottajayhteisöille, kunnille kuin kuluttajillekin kustannustehokkain ratkaisu. Pakkausten hyötykäyttömaksut pysyisivät kohtuullisina ja vastaavasti jätemaksujen kasvu pysyisi kurissa. Molemmathan maksut maksaa kuitenkin kuluttaja.

Kunnioittavasti

EKOKEM OY AB

Timo Piekkari
Toimitusjohtaja

